

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/708
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/39
Karar Numarası : 2023/976
Başvuran : M. O. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşadığı hak ihlalleri iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuruda başvuran özetle;

a. Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu, COVID-19 salgını nedeniyle ceza infaz kurumlarında açık ve kapalı görüşlerin 2020 yılının mart ayından itibaren düzenli olarak yapılmadığını,

b. 1/7/2021 tarihinden itibaren ülke genelinde normalleşmenin başladığını, fakat ceza infaz kurumlarında salgın tedbirlerinin sıkı bir şekilde uygulanmaya devam ettiğini, 2021 yılının temmuz ayı içerisinde kapalı görüşün sadece iki defa uygulandığını, tamamen izole ortamda görüşün yapılabildiğini, tutuklu ve hükümlü ayrımı yapılmadığını,

c. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile tanınan görüş hakkının kamu sağlığı gerekçesi dahi olsa genelge ile alınmasının hukuk devleti ilkesine aykırı olduğunu, ailesiyle sağlıklı bir ilişki kurmadığını, ayda iki defa kırk dakikalık yapılan görüşün yeterli olmadığını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8'inci maddesinde yer alan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

3. Başvuranın iddialarına, hak ihlali iddiasına muhatap kurumlar olan Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ile Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden yazılı görüş talep edilmiştir.

4. Muhatap Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan 23/9/2021 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Açık ve kapalı görüşlerin 5275 sayılı Kanun kapsamında ayda bir açık görüş ayda üç kez kapalı görüş olacak şekilde gerçekleştirildiği, ceza infaz kurumlarında COVID-19 salgınına yönelik olarak alınan tedbirler kapsamında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 30/7/2021 tarihli yazısında "Sağlık Bakanlığının 29/7/2021 tarihli tavsiye kararları doğrultusunda kapalı ve açık ceza infaz kurumlarında barındırılan tüm hükümlü ve tutuklulara 1/8/2021 ile 15/8/2021 tarihleri arasında iki yakını ile bir kez, 19/8/2021 ile 31/8/2021 tarihleri arasında da iki yakını ile bir kez olmak üzere temmuz ayında iki kez kapalı görüş yaptırılması,

b. Aynı ceza infaz kurumunda barındırılan ve birbirleri ile görüş hakkı bulunan hükümlü ve tutuklular da kapsayacak şekilde yaptırılması ve bunun dışında kalan tüm ziyaretlerin 1/9/2021 tarihine kadar ertelenmesi"

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

kararının yer aldığı ve Kurumda söz konusu kararın uygulandığı belirtilmiştir.

5. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan 30/3/2022 tarihli yazılı görüşte özetle:

a. COVID-19 salgın hastalığı sebebiyle Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda kapalı ve açık ziyaretlerde kısıtlamalara gidildiği, ancak normalleşme adımlarının başlaması ile birlikte ceza infaz kurumlarında görüşlerle ilgili düzenlemeler yapılarak ilgili Cumhuriyet başsavcılıklarına bilgi verildiği,

b. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 25/2/2022 tarihli ve "Bilim Kurulu Kararı Gereğince Tedbir Kararlarının Devamı" konulu yazısı gereğince; Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin belirlenen kurallar çerçevesinde 2022 yılının mart ayı içerisinde 2 yakını ve çocukları ile 1 defa açık görüş, 3 defa kapalı görüş şeklinde yaptırılması, açık görüş hakkını kullanmayan ya da kullanmak istemeyen hükümlü ve tutuklulara 4 defa kapalı görüş yaptırılması, 1/4/2022 tarihinde durumun tekrar değerlendirilmesi, zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet başsavcılığının yazılı izni ile görüşlerin yaptırılmasının bildirildiği, ceza infaz kurumlarında söz konusu yazı doğrultusunda işlem tesis edildiği,

c. 25/6/2021 tarihli ve 31522 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7328 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8'inci maddesinde, "5275 sayılı Kanun'un 83'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan 'bir saatten fazla' ibaresi 'bir buçuk saatten fazla' şeklinde değiştirilmiştir." hükmünün düzenlendiği, yapılan değişiklikle ziyaret sürelerinin uzatıldığı,

ç. Kurum uygulamalarının mevzuat çerçevesinde yerine getirildiği, herhangi bir keyfi uygulamanın bulunmadığı ifade edilmiştir.

6. Başvuran tarafından muhatap kurumların cevabi yazılarına karşı verilen yazılı görüşte özetle;

a. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 29/7/2021 tarihli yazısı kapsamında ağustos ayı içerisinde ayda 2 kez olacak şekilde kapalı görüş ziyaretinin yaptırılmasının öngörüldüğünü fakat buna ilişkin bir kanuni düzenlemenin mevcut olmadığını, idari işlemlerin kanunların önüne geçemeyeceğini,

b. Kendisinin tedbirlere uyarak aşı olduğunu, ziyaretine gelecek olan yakınlarına aşı olmalarını telkin ettiğini, buna rağmen İdare tarafından tedbirlerin katı bir şekilde uygulanmaya devam ettiğini, 2020 yılının haziran ayından itibaren kapalı görüşlerin ayda iki kez olacak şekilde kırk dakika şeklinde gerçekleştirildiğini, görüşlerin kapalı bir alanda yaptırıldığını, bu durumun kendisine ve ailesine zor geldiğini, evlilik yıldönümü sebebiyle iki görüşe ek olarak bir görüş daha talep ettiğini fakat talebinin Savcılık tarafından reddedildiği,

c. Tedbirlerin gözden geçirilmeden uygulanmaya devam etmesinin keyfiliğe yol açtığını, yasa tarafından tanınmış hakların idari bir işlemle ortadan kaldırılmasının hukuk devleti ilkesine ters düştüğünü, somut durumda aile hayatını koruma ve geliştirme hürriyeti ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddia edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar Türleri"

başlıklı 65'nci maddesine göre; "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Cezaevlerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, tutuldukları alanların devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması, devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının sonucu olarak bu kişilerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmaz olacaktır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip oldukları haklar sınırlanabilmektedir (AİHM, *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B.No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983).

13. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. "Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir" (AYM, *Turan Günana*, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014 § 37).

14. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve Anayasa Mahkemesi (AYM) muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşiği ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşiği geçtiği yönde değerlendirilebilir.

15. Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmıştır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarında da Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda görüşler ve sosyal aktiviteler hususlarında sınırlamalar uygulanmıştır. Açık ve kapalı görüşlerin kısıtlanmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen yasaklanmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı görüşler kısmen yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar

bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılmasını engellemek ve mahkûmların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir.

16. İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT) tavsiyesine de uygun olarak mahpusların haftalık telefon ile görüşme hakları 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarılmıştır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 1/12/2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin yapılmaya başlandığı açıklanmıştır. 1/12/2021 ile 30/4/2022 tarihleri arasında ise hükümlü ve tutuklulardan Sağlık Bakanlığı COVID-19 Temaslı Takibi ve Evde Hasta İzlemi ve Filyasyon Rehberi'nde belirtilen önerilen aşı şemasını tamamlayan kişiler ile son 180 gün içerisinde hastalığı geçiren kişilerin açık görüşlerine izin verilmesi şartı ile açık görüş yaptırılmıştır.

17. Somut başvuruda mevcut salgının bulaş riskini azaltmak amacıyla açık ve kapalı görüşlere kısıtlamalar getirildiği ve bu durumun aile hayatını koruma ve geliştirme hürriyeti ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmaktadır. Salgın dönemleri normal zamanların aksine ek tedbirlerin uygulanması gereken dönemler olduğundan toplu yaşam alanlarında ek önlemler alınması hayatın olağan akışına uygun olmakla birlikte özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin bulunduğu alanlarda tedbirler alınırken daha dikkatli olmak gerekmektedir. Öte yandan somut olayda salgının yoğun olarak yaşandığı dönemde hükümlü ve tutuklulara ayda 2 kez görüş hakkı tanınırken salgının bulaş riski azaldığı dönemde ayda 1 kez açık görüş 3 kez kapalı görüş olmak üzere 4 kez görüş hakkı tanındığı göz önüne alındığında bu uygulamanın özgürlüğü kısıtlama amacıyla yapılmadığı aksine tedbir amaçlı yapıldığı değerlendirilmesini yapmak mümkündür. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda genel sağlığın korunması yönündeki meşru ve orantılı bir amaçla açık ve kapalı görüşlerin yapılmasıyla ilgili uygulanan sınırlamaların hak ihlaline sebep olacak asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir.

18. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye